

Izdaje se
svaki drugi
mēsec.
Uredništvo
i uprava
u Nikolićevoj
ulici br. 480.

Jugoslavenski STENOGRAFI.

Stoji
na čelo lēto
1 fr. 40 n.
Pojedini listovi
po 25 n.
Rukopisi se
ne vraćaju.

Izdavatelj i urednik
Ant. J. Bezenšek.

Broj 2.

U Zagrebu, mēseca aprila 1876.

Tečaj I.

O stenografičnom druŕtvu.

Sdružene sile više smognu, negoli svaka pojedina za se; to je živa istina, o kojoj je svatko izmeđju nas podpuno osvjedoeen. Posljedice ove istine nalazimo svigdje u čovječjem životu, — nu osobito dandanas pruža nam ih se veoma mnogo. Udruživanje naime je danas rek bi na dnevnom redu; a udruživanja imade u svakojaka druŕtva. Mi vidimo druŕtva umjetnika i radnika, učenjaka i učenika, plemića i plebejaca, starih muževa i živahnih mladića, druŕtva sastojeća toli s mužkoga koli s ženskoga spola. Svako druŕtvo imade svoj cilj, za kojim teže svi koji su mu članovi. I ako vladat medju članovi sloga, ako ima svaki član — ne vlastiti, nego — interes druŕtva pred očima, te se poslužuje svimi dozvoljenimi sredstvi u granicah, druŕtvenimi pravili opredieljenih, da se njimi postigne svrha druŕtva, to dotično druŕtvo nipošto neće svoga cilja promašiti, nego će ga mnogo prije i sigurnije postići, nego li po-jedinac čovjek. — Da je tomu u istinu tako, to vidimo stranom sami, — osobito ako smo članovi kakvoga druŕtva, — stranom nam o tom svjedoče izvješća pojedinih druŕtva.

Svakako nebi bilo umjestno, da se ovdje upuštamo u razmatranje uspjeha, postignutih kakvimi drugim druŕtvi, nego li stenografičnimi. Takovih druŕtva poznato nam je mnogo — imade ih, što radostno konstatujemo, 249, — kojim je svim svrha razprostiranje, gojenje i usavršivanje Gabelsbergerova sustava. Medju članovi ovih druŕtva nalazimo osim Njemaca i liep broj drugih narodnosti, osobito Slavena; akoprem imade medju ovimi druŕtvi i nešto takovih, kojim su članovi izključivo Slaveni, kojim onda dakako pripada zadaća, razširivati, gojiti i usavršivati ovu umjetnost medju svojim narodom.

Da to nisu žalibože Jugoslaveni, to je poznato, jerbo se kod nas dosada još nigdje nije osnovalo ovakovo druŕtvo. Bila je već ova liepa ideja na obću radost svih napredak ljubećih Slavena po-

taknuta u Ljubljani g. 1865., ali zaspala je; a mislimo, da je naš list prvi koji od onoga vremena opet potiče ideju stenografičnoga društva, nu ne u onom istom obliku, kaošto je bila potaknuta u Ljubljani od strane naših Slovenaca, da bi imalo društvo ponajviše slovenski značaj, nego mi danas plaidiramo za osnivanje „društva jugoslavenskih stenografa.“ Time pako nipošto nije rečeno, da nebi onda mogli imati još kakvo slovensko, kakvo hrvatsko ili kakvo srbsko stenografično društvo. Zašto ne? Ako su mu članovi odnosno Slovenci, Hrvati ili Srbi, neka se onako nazivlje, ako je članovom baš do toga stalo. Glavna stvar je ta, da moraju biti sva ovaka društva u najužem savezu i raditi u najvećem skladu sa „društvom jugoslavenskih stenografa“, koje bi imalo biti ovdje upravo središtem (centrumom) te bi se moglo možda najprikladnije nazivati: „centralno društvo jugoslavenskih stenografa“.

Kako smo već u 1. br. kazali: „treba tu podpore od svih južnih Slavena, jer je jedno pleme premaleno, da što znatna u tom pogledu uzradi; prvi je dakle zahtjev: Braćo, sjedinimo se! Hajdemo slogom na rad, pa sigurno nećemo promašiti cilja!“ to kod ove prilike opet naglašujemo i hoćemo naglašivati uvijek, akoprem znamo, da svak naobražen Jugoslaven nigdje ne pristaje uz separatizam. A kad je separatizam svigdje neumjestan, to je sigurno ponajprije na ovom polju, i to s uzroka, koji su jasni kao bieli dan.

Moglo bi se možda naći ljudi, koji će kazati: kako može kod nas već sada tko govoriti o stenografičnom društvu, kad ima još preneznatan broj ljudi stenografiji vještih, koji bi mogli biti članovi. Brate! taj prigovor nestoji. Jusu-li svi članovi literarnih društva literati, jesu-li svi članovi društva za telovježbu izvježbani gombaoici itd.? Kako bi se onda moglo zahtievati, da su svi članovi stenogr. društva stenografi. Tu moraju dakako biti nekogi, koji su ovoj umjetnosti podpuno vješti, a drugi mogu biti takovi, koji namjeravaju stenografi postati, ili su bar prijatelji ove umjetnosti. Da pako imade nekoliko stenografa medju nami, to će svatko priznati. Dakako ih ima u Hrvatskoj malo, a zato ih imade u Slovenskoj jako liep broj. Uzrok tomu je ponajviše u školah tražiti: u Cislejtaniji se stenografija kao relativno obligatan predmet predaje, dočim je u hrvatskih školah dosada ta struka skoro nepoznata bila. Nu da će s vremenom i ovdje stvar na bolje okrenuti, tomu se punim pravom nadamo. U ostalom hoćemo, da o tom predmetu u budućih brojevih poblize progovorimo, kako treba postupati, da se toli potrebita i koristna umjetnost u hrvatskih školah na dostojni stepen podigne.

U obće pako nemislimo, da bi stenogr. društvo tako rekuć već danas moralo stupiti u život. A što danas nije, to može biti sutra ili prekosutra. Svakako pak treba stvar čim prije potaknuti,

da se može početi o njoj svestrano razmišljati, te se onda, kad će biti tomu ugodna prilika, u onom smjeru zasnuje, koji smo najprikladnijim pronašli. Radi toga nećemo propustiti, ovu istu stvar više puta u ovom listu potaknuti a osobito će nam biti drago, ako i mnenja gg. čitatelja „Jug. Stenografa“ o toj stvari saznademo, o kojih ćemo onda i sami razmišljati, te jih i u javnost iznjeti.

Kad bi s vremenom imali ovako centralno društvo, onda ne samo da je početak uspješnomu i brzomu razširivanju stenografije stvoren, nego — što je najvažnije — ovo razširivanje vršiti će se u duhu sloge i jedinstva. Onda se neimamo bojati, da bi mogle nastati kakve razlike u načinu pisanja kojih rieči, ili da bi se mogli pojaviti kakvi razpori glede shvaćanja kojega god pravila, kako se je to sbivalo u Njemačkoj neko vreme, i još danas nije podpuno izravnano. Ako je to kod Njemaca, tim laglje bi se isto kod nas pojavilo, gdje je predmet još jako mladjalan. — Kad imademo društvo, kojega članovi se bave sa studijom stenografije, koji stvar dobro razumiju, to mogu oni u skupštinah pojavljajuća se pitanja rešavati, eventualne predloge tičuće se stenografije presudjivati, a onda odobriti ili zabaciti, — ostali pako stenografi imadu uz to pristati, to smo ovim načinom uklonili svaku neslogu u tom pogledu. Da će imati ovo društvo takodjer skrb za praktičnu stranu stenografije — rekrutovati naime praktične stenografe za sabore i druge javne skupštine — to se razumije. Ako se pako s vremenom pojavi više stenogr. društva, — što je u interesu stvari same željeti, — to imadu ona uvijek postupati u jedinstvu i sporazumku sa centralnim stenogr. društvom.

Ako mi dakle po prilici onako postupali budemo, to sigurno nećemo promašiti liepoga cilja, razprostiti i usavršiti stenogr. umjetnost medju Slaveni na jugu, te prije nego li se nadamo, viditi ćemo ugodan uspjeh svoga djelovanja!

I u to ime pomози Bog!

Ignacij Jakob Heger.

(Česki spisal J. Hroše*. Poslovenil Boleslav Bukovski).

Med moževi, koji so si na polju stenografije v obče, a za slavensko, odnosno česko stenografijo posebej neprecenljivih zaslug pridobili, i kojih imena v povesti stenografije na veke zabilježena ostala bodo, je posebno napomenoti, česki rojak, lg. Jak. Heger.

*) Ta spis se nahaja v knjizi „Těsnopis český“ (II. izd. l. 1864.) Gosp. Adolf Thürl, tajnik „I. pražkega spolka sten. Gab.“ bil je tako prijazen, da nam ga je pribavil, na čem mu lepa hvala.

Ta slavni stenograf narodil se je 5. julija l. 1808 v mestu Polička (v Hrudimskem okraju na Českem). Njegovi roditelji, koji so v jako siromašnih okolnostih živeli, niso mogli za svojega sina, ki je veliko ljubav do učenja pokazoval, toliko žrtvovati, da bi bil mogel svoje življenje šolam posvetiti.

Narodna šola, koju je Heger v svojem rojstnem mestu dovršil, naj bi bila Hegerju, hlepenečem po oliku, za zmirom zadostovala? Ignacij, ali kakor se česki zove, Hinek, prosil je otca, da bi ga dal v više šole, a skromno premoženje očeevo i njegova nakana, da bi Hinek po njegovej smrti malo gospodarstvo prevzel, tega niso dovolile i sin se je moral nemilej osodi udati. Od tedaj delal je v hiži i na polju tako marljivo, da je nekoliko kratki nevarno obolel. A ravno to delo i ta trud, kakor i pomanjkanje, ki je moral trpeti, uplivala sta jako na njegov značaj, ter sta mu uzgojila ono tvrdno voljo, i ono uztrajnost, koje lastnosti v kasnejih letih na njem občudujemo.

L. 1823. umre otec 15 letnega Hineka. Njegovo hlepenje po oliku i znanosti, koje je njegov otec dosedaj zaduševal, probudilo se je v njegovej notrajnosti opet, ter se nij dalo več uničiti. Heger se podá v Lítomišle i ustopi tamo v gimnazijo. Sam sebi prepuščen, bez prijateljev, bez ikakove pripomoči živel je tu prve dni. A njegovo blago srce pridobilo si je kmalo prijateljev. Neki profesor se je zanj pobrinil ter mu skušal nekoliko instrukcij pribaviti, kar se mu je tudi posrečilo, tako da je bil Hegerju obstanek osiguran. Z neutrudljivo marljivostjo počel je sedaj Heger studirati i podučevati, a nij se nič brinil za svoje zdravje. Ko je celi dan v šoli ali pri instrukcijah preživel, moral je noči za svoj lastni studij upotrebiti. — Tako je počel Heger svoje studije, taka se mu je godila tudi v njegovih kasnejih letih. Ipak se nij bal nikakovega truda; nij se plašil nobenega dela, pri njem sta odločevala samo volja i djanje.

Ko je z odliko gramatikalne razrede v Lítomišlah svršil, podá se v posestrimo deželo Moravsko, da bi v kojem tamošnjem liceju svoje gimnazijalne studije svršil, i potem v kakov seminar stopil. Svršivši z najboljim uspehom v svojem 23. do 25. l. filozofične studije, htel se je posvetiti bogoslovskim naukom. Predstojnik seminarja v Olomucu pak nij htel Hegerja primiti, ker nij v njegovo diecezo spadal. Stopil je torej v juridični fakultet, nadajoč se, da bode tudi v bodoče sredstev našel, da mu bode svoje studije svršiti mogoče. Izven tega slušal je tudi medicino, tako da mu nij nič prostega časa preostalo.

Takovo napenjanje njegovih telesnih moči nij moglo ostati bez posledic. Hegerja je napala težka bolest i moral se je v bolnico podati. Po prestanej dolgej boleznij šel je iz bolnice; a posledice njegove težke bolesti opetovale so se skroz 6 let njegovega

bivanja v Olumucu, tako da Hegerju nij bil več mogoče, za svoj život potrebnega si nabavljati. Tudi tukaj so se ga dobri ljudje usmili ter mu potrebne stvari davali. Med temi bili so tudi nekoji profesorji, ktere je Heger slušal. Ko bolezen nij prestala, svetovali so mu zdravniki, naj se v koje drugo mesto z boljše zdravim zrakom podá. Da bi zdravniškemu nasvetu udovoljil i svoje zdravje opet okreplil, sklenil je, na drugo vseučilišče iti. Premišljeval je, ali bi šel v Prag ali v Beč; dok se je konečno za posljednje odločil.

Jesen l. 1833 došel je Beč; tedaj nij imel več nego 3 for. v žepu, zarad tega je moral odmah v početku najveće siromaštvo trpeti. Tekar čez 4 mesece je dobil nekoje instrukcije. Z jednako marljivostjo učil se je dalje i ko je za 2 leti pravoslovje svršil, stopil je l. 1835 v juridično prakso. Tega leta se je počel stenografijo baviti i to najprej s anglezkim stenogr. sastavom od Taylora i Bertina, potem z Novákovim. Njegova ljubezen do te umetnosti rasla je od dne do dne. i ko je meseca marca l. 1839 prvokrat se upoznal z Gabelsbergerjevo sistemo, posvetil se je z dušo i telesom njegovej duhovitej iznajbi; a ko jo je temeljito proučil i presodil, spoznade, da je ta sistema tako izvrstna, da jej nij bilo jednake i jej ne bude.

Zarad tega je posvetil temu izumu svoje proste ure, zarad tega se je bavil s to sistemo noč i dan, zarad tega je sklenil, pečati se izključivo s stenografijo. Da bi pak od znanosti, kojoj si je pridobil, ne imel samo on dobička, i da bi jo razžirjeval, sklenil je, postati učitelj stenografije po Gabelsbergerjevej sistemi v Avstriji. A tudi tukaj počela mu je sreča klubovati, i njegovemu blagemu namenu stavile so se mnoge zapreke, ki bi sigurno vsakega odločnega moža bile prestrašile i prouzročile, da bi bil svoj sklep opustil. A mož, koji je vže od svoje mladosti, skroz celo življenje imel se boriti z najvećimi zaprekami, mož, kojega život je bil jednak ladji, ob kojoj strašni ocean med celim potovanjem uničevalne valove meče, takov mož ne dade se preplašiti pri svojem poduzetju, takov mož nikakor ne trpi, da — i ako bi tudi še tako dolgo se imel boriti — njegovo skroz mnoga leta pridobljeno si osvedočenje vže v svojej kali zadušeno bude. I takov mož je bil Heger. Nij se dal prestrašiti, nego se je boril nadalje za svoje osvedočenje.

V tem težkem stanju obrnil se je Heger na Gabelsbergerja samega, koji mu je postal v kratkem najboljši i najiskreniji prijatelj. Ko mu je zapreke, s kterimi se je imel boriti, objavil, našel je na njem svetovalca, dobrotnika i tolažnika. To dokazuje list, koji je Gabelsberger v tem obziru Hegerju pisal. V tem se veli:

„Samo naprej, moj dobri prijatelj, ker ako tako naprej delate, storite dobro, baš tako, kakor sem jaz storil. Ne dajte se plašiti. Vi ste moj apostelj v Avstriji.“ — To prijateljstvo med obema trajalo je do groba Gabelsbergerjevega.

V svojem težavnem položaju zapisal je Heger sledeče pomenljive, istinite besede v svoj dnevnik :

„Pauperiem, morbos, spolium, frigusque, famemque —

„Vita omni et quae sunt asperiora tuli.

I sledé geslo svojega mojstra, zapisal je sledeče kot svojo lozinko :

„Věku našeho jest důstojností
Ryhlost vzletu ducha vznešenosti
V slovu by a v písmě sledoval ;
Pevnou vůli mistra šlechetného
Bych vyplnil dle úkolu svého:
K tomu síly své jsem věnoval“.

Po dolgem, težavnem trudu posrečilo se mu je, od vlade dobiti dozvolu, da smeje v stenografiji podučevati. A prej je moral dokazati svojo sposobnost. L. 1840. imalo je gospodarsko i šumarsko društvo moravsko svoje 4. zborovanje v Brnu, i Heger je bil tje poklican, da stenografuje obravnane tega zbora. Cel teden (od 20—27 sept.) stenografoval je marljivo i neutrudno, i ko je po končanju sednic svoj stenogr. zapisnik predal, sprejel je od zbora jako veliko pohvalo i prav dobro svedočbo. Kmalo za tem, l. 1841. dal je na svetlo delo o stenografiji pod naslovom: „Bemerkenswerthes über die Stenografie oder Geschwindschreibkunst, ihren Nutzen, Fortbildung, Vervollkōmmung, ihren Gebrauch, besonders ihre Anwendbarkeit und Brauchbarkeit in den gegenwärtigen Zeiten und Lebensverhältnissen.“ V tem delu opovrgava z veliko temeljitostjo i spretnostjo vse prigovore, koji so se od mnogih strani proti stenografiji pojavljevali, ter dokazuje njeno potrebo i važnost. S tim delom otvoril si je Heger pot k svojemu daljnemu delovanju.

L. 1843 dobil je dozvolu, da sme na c. kr. politehničkem institutu v Beču stenografijo javno izvanredno predavati; kmalo po tem l. 1844. dozvoli c. kr. česki prezidij na njegovo prošnjo, da o počitnicah na praškem univerzitetu isti predmet uči. Po končanju tega tečaja počel je i na bečkem vseučilišču predavati. Na ta način počel je Heger Gabelsbergerjevo sistemo v Avstriji razširjati. — Njegova predavanja na politehniku i na univerzitetu v Beču trajala so med šolskim letom neprestano, a ko so počitnice došle, hitel je Heger v svojo ljubljeno domovino, da svoje rojake z Gabelsbergerjevim sastavom upozna, i vest o stenografiji po svojej dragej domovini razširjuje.

I ko je tudi potrebo česke stenografije uvidil ter je njegovo mnenje bilo, da je Gabelsbergerjeva sistema najprikladnija, da se priredi za česki jezik, započel je to priredovanje. Ko je l. 1845 v Pragu o počitnicah v nemškej stenografiji podučeval, otvoril je i tečaj za česka predavanja stenografije, koja so

imela veliki uspeh. Na svršetku tečaja izpital je Heger svoje slušatelje i iz česke i iz nemške stenografije. — Istega leta izdal je brošuro o koristi i važnosti stenografije ter je i podučeval na željo doljno-avstrijskih stanov 5 uradnikov v stenografiji, koji so se tudi v kratkem i to vže marca l. 1846 pri stanovskih skupščinah kot praktični stenografi pokazali. Stanovi priznavajoči njegove zasluge poslali so mu dopis, v kojem so mu javili svojo zadovoljnost i priznanje njegovih zaslug.

Kmalo potem izdal je neko delo v 2 odedelih, namreč: 1) Kratka gramatika stenografije, 2) Praktična ročna knjiga kot stenografična naučna knjiga s tiskanim prevodom kot rokovodnica v javnem i privatnem nauku. To delo sprejelo je i Nj. Vel. cesar i kralj Ferdinand I. v svojo knjižnico, ter je dalo spisatelju poseben honorar izplačati. Nj. Vel. pruski kralj Friderik Viljem IV. poslalo je Hegerju zlato kolajno (medaljo) za znanost i umetnost s pohvalnim pismom, kar mu je bilo po grofu Arnimu predano.

L. 1847. razširil je Heger osled najviše dozvole svoja predavanja v Beču tako, da je tudi jeden tečaj otvoril, v kojem je česko stenografijo predaval. Ko se je l. 1848 prvi konstit. drž. zbor otvoril, prevzel je Heger s šestorico svojih učencev vse stenogr. poslove, koje je skroz 7 mesecev na veliko zadovoljnost poslancev oskrboval. Ministerstvo nauka podelilo je temu vrlemu českomu rojaku, priznavajoč njegove zasluge, koje si je na polju česke i nemške stenografije pridobil, renumeracijo letnih 400 fr. iz fonda za studije.

L. 1849 izišlo je drugo izpravljeno izdanje poslednjega navedenega dela, a potem: *Kratek navod steno-tahigrafije za četiri glavne slavenske jezike, kakor so česki, poljski, ilirski (jugoslavenski) i ruski* z nemškim prevodom po vlastnej obsežnej sistemi česko-slavenske stenografije. V Beču 1849.

Istega leta osnoval je Heger centralno stenografično društvo avstrijske monarhije v Beču, koje je vis. vlada dozvolila i l. 1853 iz nova potvrdila. Pravila tega društva bila so izdana v nemškom i českom jeziku. To društvo bilo je prvo v celej Avstriji, kojemu je tekar l. 1859 ustanovljenje pražkega stenogr. društva sledilo.

Žalibože se je bolest, koja ga je za nekoliko časa zapustila, sedaj z vso svojo silo povratila ter je prisilila Hegerja, da je l. 1850 svoja predavanja obustavil. Skoraj celo leto je bil bolan, a jedva je ozdravil podal se je s 8 svojih učencev v Solnograd, da tamo po želji nadvojvode Ivana obravnave 14. skupščine nemških gozdarjev i gospodarjev stenografuje. Ob ovej prilici pohodil je tudi centralno društvo v Monakovu, i v nja sredini je mnogo veselih uric preživl. Z uzhičenjem sprejelo ga je celo društvo razveseljeno s tem tako častnim pohodom. — Nekaj časa po tem l. 1853 na-

pala ga je opet njegova prejšna bolest, k kojoj se je še giht pridružil. A Heger nij prestal delati nego je i v svojej bolesti predaval. Pod njegovim vodstvom počeli so baš o tem času v ces. dvornej tiskarni stenografična slova po Gab. sistemi rezati. Heger je stranom delo nadzoroval, stranom i sam pri delu pomagal.

V njegovem najvećem delovanju prehitela ga je 11. maja 1854 nemila smrt. Na njem izgubila je umetnost jedno najboljih moćij, centralno društvo svojega utemeljitelja, a stenografija svojega marljivega boritelja i razširjevalca.

Heger je bil torej mož jakega značaja i dobrega srca; on nij bil svojim učencem samo učitelj, nego i prijatelj, on jim je svetovao, dá često jim je celò novce poklanjao. Njemu je bil vsakdo drag, on je vsakega spoštoval. A njegova prevelika dobrota bila mu je, kakor marsikomu, čestokrat na škodo. Neblagi ljudje so često njegovo dobroto zlorabili, tako da se je pripetilo, da je bil Heger včas i v neprijetnih neprilikah. Njegovi prijatelji i sorodnici iskali so pri njem pomoći, i Heger jih je po svojej moći podpirao. O, kako bi bil radosten, ako bi bil mogel vse ljudi vesele viditi! — Druga lepa lastnost Hegerjeva bila je njegova neutrudljiva delavnost. Po dne je podučeval z navdušenostjo i ljubavjo, po noći delao je za sebe. Polnoćna ura našla ga je zmirom pri delu, dá često ga je prehitelo jutranje solnce pri svojej mizi za pisanje. V delu je živel i v delu je umrl Heger. Njegov spomin bude na veke v mislih vsakega stenografa bival!

Jugoslavenska stenografija.

(Piše Ant. Bezenšek).

(Dalje).

U

§. 7. Karakteristični znak samoglasa *u* je nizina; naznačuje se dakle simbolički:

1. a) stavljanjem predidućega mu suglasa *u* nizinu, t. j. pod liniju; i to kad je dotični suglas malo pismo, stavi se scielo, kad je srednje, za polovicu, a kad je veliko za trećinu pod redicu.

(Vid. pril. §. 7., 1. a.)

b) na početku rieči predpotezom izpod linije povučenom.

(Vid. pril. §. 7., 1. b.).

U

§. 7. Karakteristični znak samoglasa *u* je nižava, naznačuje se torej simbolično:

1. a) s stavljanjem predstojećega soglasa *v* nižavo, t. j. pod liniju; i to kedar je dotični soglas mala pismenka, stavi se cela, kedar je srednja, za polovicu, a kedar je velika za trećinu pod liniju.

(Vid. pril. §. 7. 1. a.).

b) na početku besed s predpotezo izpod linije povučeno.

(Vid. pril. §. 7., 1. b.).

2. Kadkad se samoglas *u* neda naznačiti simbolički, ili gdje je takovo naznačivanje neshodno, to se znak *u* staplja sa dotičnim suglasom; ako sledi *u* izza: *b, ĉ, d, h, l, m, r, t, tj, v, — n*, u slovke: *bu, ĉu, du, hu, lu, mu, ru, su, tu, tju, vu, — nu*; ako pako *u* stoji pred: *c, f, g, m, p, s, t, tj, (š, v)*, u slovke: *uc, uf, ug, um, up, us, ut, utj, (uš, uv)*. Slično staplja se sa znakom *k* v *ku*.

(Vid. pril. §. 7., 2.).

3. Kada se *u* niti simbolički, niti pomočju stapljanja vlastitoga znaka izraziti nemože, tada se svojim znakom upisuje.

(Vid. pril. §. 7., 3.).

Kada se nalazi pred samoglasom *u* kakov predlog ili kaka predložna slovka to se može i jedno i drugo u takovu slučaju staviti u nizinu.

(Vid. pril. §. 7., 4.).

5. a) O slovci *ur*, kojoj je znak raztegnuto *u*, veljaju i glede stapljanja i glede njezinoga upisivanja ona ista pravila, kano ti za *u*.

b) Posebne znakove imadu slovke *uč, juć*.

(Vid. pril. §. 7., 5 a, b.).

O.

§. 8. Karakteristični njegov znak je obočkanje i okruglost, i to radi toga, jer se kod izgovaranja samoglasa *o* usta nešto zaokrože.

Naznačuje se dakle:

1. Simbolički time, da se dotični znak nešto obočka i zaokroži. Prikladni su za to znakovi: *c, dj, g, h, k, p, š, šć, t, st, z, ž*. Onda nastaju slovke: *co, djo, go, ho, ko, po, šo, šćo, to, sto, zo, žo*.

(Vid. pril. §. 8. 1.).

2. Kadar se samoglas *u* ne da naznačiti simbolično, ali kde je takošno naznačevanje neshodno, staplja znak *u* z dotičnim soglasom; ako sledi *u* po: *b, ĉ, d, h, l, m, r, t, tj, v, — n*, v slovke: *bu, ĉu, du, hu, lu, mu, ru, su, tu, tju, vu, — nu*, ako pak *u* stoji pred: *c, f, g, m, p, s, t, tj, (š, v)*, v slovke: *uc, uf, ug, um, up, us, ut, ut, utj, (uš, uv)*. Slično staplja se s znakom *k* v *ku*.

(Vid. pril. §. 7., 2.).

3. Kedar se *u* niti simbolično, niti s pomočjo stapljanja vlastitega znaka izraziti ne more, tedaj se s svojim znakom upisuje.

(Vid. pril. §. 7., 3.).

4. Kedar se nahaja pred samoglasom *u* kakov predlog, ali kada predložna slovka, more se i jedno i drugo v takem slučaju staviti v nižavo.

(Vid. pril. §. 7., 4.).

5. O slovki *ur*, koja ima za znak raztegnoto *u*, veljajo i glede stapljanja i glede stapljanja i glede njenega upisovanja ona ista pravila, kakor za *u*.

(Vid. pril. §. 7., 5.).

O.

§. 8. Karakteristični njegov znak je obočkanje i okroglost, i to zarad tega, ker se pri izgovarjanju samoglasa *o* usta nekako zaokrože.

Naznačuje se torej:

1. Simbolično stim, da se dotični znak nekoliko obočka i zaokroži. Prikladni znaki za to so: *c, dj, g, h, k, p, š, šć, t, st, z, ž*. Potem nastano slovke: *co, djo, go, ho, ko, po, šo, šćo, to, sto, zo, žo*.

(Vid. pril. §. 8., 1.).

2. Staplja se znak samoglasa *o* sa ovimi predidućimi mu suglasi: *b, č, d, l, m, n, nj, r, s, v, u* slovke: *bo, čo, do, lo, mo, no, njo, ro, so, vo.*

(Vid. pril. §. 8., 2.).

3. Na početku rieči i u svih drugih slučajevih, gdje se na način pod 1) i 2) navedeni izraziti nemože — osobito izza *f, j, e, u* —, upisuje se *o* vlastitim znakom.

Opazke a) Kod „to“ na koncu rieči može se *o* naopako pisati.

b) Mjesto „or“ piše se često puko *o*, osobito u tuđjih riečih.

(Vid. pril. §. 8., 3.).

Uj, Oj, Au, Eu.

§. 9. *Uj*, kojemu je znak u stenografiji *u* prekršteno sa tankom crtom *i*, naznačuje se simbolički medjusobnim prekrštenjem suglasa (neposredno, ili posredno vezicom). Gdje se suglasi niti posredno niti neposredno prekrstiti nemogu, piše se vlastiti mu znak, koji se staplja koliko moguće sa suglasi. — Na koncu rieči se i ako moguće staplja, ili jednostavnim prekrštenjem predidućega mu suglasa naznačuje.

(Vid. pril. §. 9.).

§. 10. *Oj* (raztegnuti znak za *o*) naznačuje se onim istim načinom kano *o*, samo da je dakako dotično obočkanje i zaokruženje nekoliko više razširjeno, negoli to kod *o* biva.

(Vid. pril. §. 10.).

§. 11. Dvoglas *au*, ima u abecedi vlastiti svoj znak, (prvo se piše *u* onda *a* iz grafičnih obzira). Karakteristični znak mu je dakle nizina i jakost, te se uslied toga naznačuje:

2. Staplja se znak samoglasa *o* s ovimi predstojećimi mu suglasi: *b, č, d, l, m, n, nj, r, s, v, u* slovke: *bo, čo, do, lo, mo, no, njo, ro, so, vo.*

(Vid. pril. §. 8., 2.).

3. Na početku besedi i v vseh drugih slučajih, kde se na način pod 1) i 2) navedeni izraziti ne more — osobito po *f, j, e, u* —, upisuje se *o* z vlastnim znakom.

Opazke. a) Pri „to“ na koncu besede more se *o* narobe pisati.

b) Mesto „or“ piše se često samo *o*, posebno v tuđih besedah.

(Vid. pril. §. 8., 3 b.).

c) Slovka „ol“ (u slov. izgovoru = *ou* = hrv. *u*) izrazi se simbolički kao samoglas *u*.

d) Posebne znake imado slovke *oč* i *joč* (= hrv. *uč, juč*).

(Vid. pril. §. 7., 5., b.).

Uj, Oj, Au (av), Eu.

§. 9. *Uj*, koji ima v stenografiji znak za *u* prekrizan s tanko crto *i*, naznačuje se simbolično z medsebojnim prekrizenjem soglasa (neposredno, ali posredno z vezno črtico). Kder se soglasi niti posredno niti neposredno prekrizati ne morejo, piše se vlastiti njegov znak, ki se kolikor mogoče s soglasi staplja. — Na koncu besedi se tudi ako mogoče staplja, ali z jednostavnim prekrizenjem soglasov naznačuje.

(Vid. pril. §. 9.).

§. 10. *Oj*, (raztegnoti znak za *o*) naznačuje se na oni isti način kakor *o*, samo da je seveda dotično obočkanje i zaokruženje nekoliko bolj razširjeno, nego je to pri samoglasu *o*.

(Vid. pril. §. 10.).

1. Ojačanjem predidućega suglasa pod redicom.

(Vid. pril. §. 11., 1.).

2. Staplja se sa predidućimi suglasi onim istim načinom kano samoglas *u*. Kada se stapljanjem izraziti nemože, upisuje se svojim znakom.

(Vid. pril. §. 11., 2.).

§. 12. Dvoglas *eu* naznačuje se pomoćju jednostavnoga sastavljanja samoglasa *e* sa samoglasom *u*.

(Vid. pril. §. 12.).

Opazka.

Odnošaj samoglasov *u* i *o* je u jugoslavenskih narečjih vrlo poremećen. Staroslovensko *ou* se je scer i v slovenskem i v hrvatsko-srbskem jeziku promenilo v *u*, a v promeni staroslovenskega nazalnega *ж* (izgov. *on*) i *лж* v sredini besed med soglasi niso jezici složno postopali, i od tod dojde to pomešanje. Hrvatsko-srbski jezik je namreč, kakor i druga slav. narečja n. pr. ruski, česki, promenil *ж* i dotična *лж* skroz i skroz v *u*, a slovenski *ж* skroz i skroz v *o* a *лж* v *ol*. N. pr. *пѣтъ* slov. „put“, hrv.-srb. „put“; *гѣба* slov. „goba“, hrv.-srb. „guba“ *вѣлкѣ* slov. „volk“, hrv.-srb. „vuk“; *ѣлтѣ* slov. „žolt“, hrv.-srb. „žut“, itd. Razliko med *o* n. pr. v besedi *zora* (*zôra*) i *o* n. pr. v besedi *zob* (*zôb*) moremo z malo pazljivim uhom lahko opaziti. Prvo *o* je čisto, zvonko, i je bilo tako i v staroslavenskem (*зора*), a drugo *o* ima nekaki nazalni značaj i bolj na *u* nagiblje; to *o* je namreč bilo v staroslavenskem *ж* (*зѣбѣ* = *zomb*). Na Koroškem se še zdaj v nekterih okrajih čuje pri besedi „roka“ izgovarjati: „ronka“ (starosl. *рѣка*). Dobro bi torej bilo, da slovenski stenografi, koji znado razlikovati *o* (*ó*) od *ó*, za poslednje rabe isti simbolički znak, kakor za *u*. I Poljaci imado nekako *ó*, koje se izgovara blizo kot naše napomenuto *ó* (nalik *u*) akoprem mu historični razvitek nij isti. Tako pišo z navadnim pismom *wódka*, a v stenografiji po fonetičnem principu = *wudka* itd. Po mojem mnenju bilo bi torej prikladno da dajemo na takove iz *ж* nastale *o* (= nekojim hrv. *u*) črtico = *ó* ter jih simbolično isto tako naznačimo, kakor *u*. — Da se razvide razlike med *o* i *ó* v slovenskem, naj č. čitatelji na glas pročitajo naslednje besede: „dober (hrv. dobar) *dób* (hrv. dub); kosa (hrv. kosa) *kóst* (hrv. kust); moč (hrv. moć); *móž* (hrv. muž); po (hrv. po); *pót* (hrv. put), sova (hrv. sova); *sósed*

§. 11. Dvoglas *au* ima v abecedi vlastni svoj znak, (prej se piše *u* ondaj *a* iz grafičnih obzirov). Karakteristični znak mu je torej nižava i jakost ter se vsljed tega naznačuje:

1. Z ojačanjem predstojećega soglasa pod linijo.

(Vid. pril. §. 11., 1.).

2. Staplja se s predstojećimi soglasi na isti način kakor samoglas *u*. Kedar se s stapljanjem izraziti ne more, upisuje se s svojim znakom.

(Vid. pril. §. 11., 2.).

§. 12. Dvoglas *eu* naznačuje se s pomoćjo jednostavnoga sastavljanja samoglasa *e* s samoglasom *u*.

(Vid. pril. §., 12.).

(hrv. susĉd); rosa (hrv. rosa); rka (hrv. ruka). Da je hrvatski = srb-skemu, to je poznato. — Ako torej hoĉemo ĉisto zajedniĉki stenogr. pismeni jezik imeti, to je dobro da Slovenci razlikuju takova o (kar se pako ne zahteva bezpogojno, ker zato se vsejedno razumemo); a treba je da jim je ta razlika poznata za te sluĉajeve, kedar ĉitajo od Hrvata ali Srbina napisani stenogram, kakor je poslednjima treba to znati, kedar bi ĉitali stenogram Slovenca, koji se na to razliko nij oziral. (Glede slov. ol vidi §. 8., opaz. e.).

(Dalje.)

Stenograf u parlamentu.

Cormenin u svojih „Etudes sur les orateurs parlementaires“.

Āetiri osobe znadu za tajnu, koja prikriva slabosti parlamentarnoga govornika: njegov ljeĉnik, njegov izpoviednik, njegova ljubovca i njegov stenograf.

Stenograf je, sasvim kao Sancho, konjušar Don Quixotu na govorničkoj stolici. On ga oblaĉi i svlaĉi, opravlja mu toaletu, ogrĉe mu grimiz-kabanicu, napravlja mu krive zube i krivi toupet. On ĉeka za kulisami, dok govornik, sav oznojen, ostavlja pozorište, na kojem je baš Demostena predstavljao. Grije obruse, i tare ga od pete do glave. Govore mu izpire bademovim tiestom, ĉisti ih, parfimira, i tare, dok se svieta. Kaošto neobstoje junaci za svoje konobare, neobstoje ni govornici za stenografa.

Ovomu viernomu Ahatu predaje borioe s tribune sve komade svoje odore, šljem, panciesku, narukvice i maĉ. Stenograf mu je sekundant; on mu nosi kartel i poruĉuje ljubavne rieĉi; on znade najtoĉnije, koliko je istine na tom hrabrenju i ljubavnoj sreĉi.

On je povjestničar parlamentarnih vojna, i kao glavar generalnoga štopa sastavlja po naricanju generalovu bulletine svakoga vojnoga zbora. On je, koj je u svojih poviestih kao Aristodem strovalio nakazu anarkije, i kao Rodomont presjekao oštricom svoga maĉa gorostase i ĉarovnike.

Poznajem slabosti govornika svoje dobe. Uzrujana ĉud, jad nad protuslovjem, politiĉka strast, boj oko u oko potresa im živece i pribavlja im groznicu s taštine. Svi bi htjeli, da ih hvale, a poglavito sa svojstva, kojih neimadu. Tko je prezrien, ĉuti se sretnim, samo kaĉ mu drugove kude; patetik hoĉe, da se o njem veli, da logiĉno rezonira, logik, da osvaja poglavito svojom laganom gracioznošĉu; pjesnik, da mu sieva, manje mašta, koliko temeljitost njegovih proraĉuna; vjetrogonja, da nemienja svojih misli; novĉar, da se koĉ njegovih rieĉij sva srdeca s milja tope; a stihotvorac, koj madrigale kuje, da nitko nerazumije prorešetati budgeta, kao on.

Stenograf je oficijelni i šupljivi pouzdanik njihovih smiešnih pripoviedaka i kataloga njihova ponosa.

Na podnožju estrade gurate ga laktom, nesmatrajuć vriednim, skinuti šešira pred njim. Kad snilazite, hitite k njegovu sjedalu, pozdravljajte ga, dajete mu laskava imena, velite mu liepih riečij, milujete ga, a smješećim se dobrosrdjem indossira on sve mjenice, koje prenaša govornik ste i te plovanije na lahkoviernost svojih komitenta.

Govornik naliči onim svjetlucajućim se crvićem, noćnim demantom, koji sjaju u travi, kao zviezda na nebeskom svodu. Pripnesete li svjetlo u blizinu, gube s mjesta fosferescencu i sjaj.

Jedva su sromonili sjajni biseri improvizacije obuhvati ih stenograf krisokalom i prodaje ih na tržištu.

Stenograf je grobar parlamenta. Ovi uznositi Herkuli, koji su napinjali svoje mišice i strovaljali proždrljivu hidru anarkije, ovi grmeći Jupitri, ovi Adoni na govorničkoj stolici, kojim je kosa toli gladko i umietno zavijena, svi ti dolaze u ruke nesmiljena stenografa, koj ih čeka pod estradom. Prepušteni su mu, kao lješine. On ih pokapa po volji u mramornih sarkofazih, na kojih čitaš: ovdje počiva vrlo uzvišeni i vrlo moćni gospodin! ili ih zabije medju četiri jelove daske pa ih baci u skupnu jamu, nedržeć nuždanim, odpjevati im ma i najmanji „de profundis“.

Stenograf pokazuje publici svojim okancem sav niz govornika svake sjednice, ovoga crna, što je biel, onoga crvena, što no je žut bio. Primiče li ili odmiče stakla, čini patuljke gorostasi, a slonove crvići.

Valja vidjeti, kako stenograf naše Prokruste štiplje usijanimi klieštmi; razvlači i reže im uda, pa ih čini tako većimi ili manjimi, nego li ih narav stvorila.

On baca i mieša vaše listiće kao igru kartâ. On ruši sve spratove vaše govorne zgrade, zadnji kraj stavlja napried, nastavlja neizmiernu dugovlasu glavu na sitno tielo, korakne korak napried, dva natrag, počinja koncem, a dokanča početkom. Vaši čitatelji će doznati za vaš odgovor, a neznaju stavljena pitanja. Stenograf razvlači na daleko i široko vaš zaključak, nu neprimjećuje, s kojega principa ste ga sveli. Puste i ravne govore, kojih nitko slušao nije, izradjuje u relifu. Pa opet prihvatljiva slova potlaćuje sasvim.

Ali možete reklamovati? Gospodine, podmetnuste mi raisonnement, koj posve krivo raisonira. — Gospodine, pustili ste me sliepa jednim okom, ja imam oba oka, pogledajte me. — G., izvruste moje najljepše, najganljivije mjesto. — G., vi mi podmićete odviše svoga duha, da ste imali dobrotu ostaviti mi štogod moga vlastitoga! — G., imali ste primietiti, da su bili svi ganuti s moje rječitosti, i da su me na sav glas povladjivali. — G., vi ste uztvrđili, da sam ja grmio kao duboki tenor, dočim sam ja u falzetu vikô. —

Moj gospodine, vi staviste Oh! na mjesto mojega Ah! i znak pitanja, gdje bi imao uzklik biti. —

Učinili bi ste se samo smiešnimi.

Nesretan, nesretan zastupnik, koj ima stenografa protivnikom! neće ga više birati, pa da pušta letiti par svojih golubova, koliko mu drago, oni neće donieti njegovih ladanjskih alokucija do golubnjaka njegova sela.

Jeli vam stenograf prijatelj, povučite ga malo za rukav, i dostavljajuć mu krajak govora, koj ste upravo izmucali, šaptnite mu: Ah! nezaboravte molim vas onaj „vrlo dobro“, znate već gdje!

Jeli vam politički protivnik, to će pisati — pa tko da mu brani? — da su mrmljali, gdje su vas ipak hvalili, i puštat će vas govoriti baš protivno, nego li ste govorili.

Ima vrst vrlo dobrih ljudi, koji se lahko dugočase, i nemogu ničega naći u prekinutih sjednicah, koje u petitu i skoro nečitljivo pretiskuju u journalu od dvie četvorne stope; preskakuju govornika i njegove fraze, i gledaju samo na konac periode, da vide, jeli tu „vrlo dobro!“ ili „vrlo zlo!“, pa onda opetuju na stenografovo mnienje. nečitav baš ni sloveca govora: „E, to je riečit čovjek!“ ili: „Alaj tužna govornika!“

Ima čitatelja, koji su u još većoj neprilici, a to su oni, koji čitaju više listova različite boje. Jer, gdje je stenograf ministerija napisao „vrlo dobro!“ stavio je opozicionalac „vrlo slabo!“ Komu vjerovati, ako se sami neuvjeriše? Naravski, ima sredstvo, vjerovati jednomu pa drugomu izmjenice, ako je u koga malo političkoga mnienja.

Ako je stenograf prostoum, uvrstiti će Vaš govor cielim obsegom, pa neće zaboraviti, da ste pred početkom tri put kihnuli, i da ste na koncu bili tako oprezni, izliti slugi čašu šećer-vode preko nosa; tu se spremite, da će se čitatelji sjetiti od cieloga vašega govora samo nesretna početka i kôbna konca.

Jeli stenograf duhovit čoviek, to će prerezati živ, raznobojan, malen nu liep govor, pa vas u očijuh vaših mandataru predstaviti čovjekom punim ukusa i finoće, ako vas i nisu toga radi odabrali.

Nakon dvogodišnje vježbe može svaki stenograf biti izvrstnim zastupnikom; nu ja se nebi okladio svojom glavom, da, ni malim prstom, da bi svi zastupnici bili kadri biti stenografi.

Pr. V.

Glasnik

Hegerjeva slavnost bude se slavila v Polički, rojstnem mestu, I. J. Hegerja, na častni spomen tega apostelja stenografije v Avstriji, s sledećim programom: 13. maja: Sprejem došlih gostov. — Ogléd mesta. Zvečer gledališće. — 14. maja: Stenografična razstava. — Ob 10. uri pohod doma Hegerjevega. Slavnostni govor. Odkritje spomenika. — Banket. — Na večer plesna zabava. 15. maja: Ob 9. uri skupščina česko-slavenskih stenografov. — Na čelu odbora stoje načelnik mesta Poličke i tamošnji ravnatelj mestjanske šole; potem od

strani I. pražkega spolka stenografov: prof. Pražák, dr. Ruda itd. Polička je malo mesto z 5000 stanovnikov, ležeče 2 ure južno od Svitave (Zwittau). — Ako bi bilo bliže, sigurno bi pri slavnosti ne manjkalo tudi zastopnikov južnih Slavenov, osobito stenografov; a tako moremo samo v duhu z našimi severnimi brati slaviti spomen tega slavnega moža. Pozivljemo pak vse stenografe na slavenskem jugu i vse prijatelje naše umetnosti, da 14. maja odpošiljajo pozdravilne telegrame pod naslovom: „Odboru Hegerove slavnosti. Polička via Zwittau.“ — Urednik „Jug. Stenografa“ udeleži se — oko ga neprevidne okolnosti ne zapreče — vsakako Hegerjeve slavnosti.

Uspjeh poučavanja u stenografiji na kr. vel. gimnaziji u Zagrebu do konca aprila o. g. je veoma ugodan. Nećemo, da ovdje navadjamo imena ovih marljivih učenika obijuh stenografskih tečaja — niti nam to prostor nedopušta — nego hoćemo samo odličnije napomenuti: U II. sten. tečaju: Bjelobrč, Boltek, Gruić, Heinz, Meteljka Miholić, Šmid, Vrbanić. — U I. st. teč. 1. Mihaljević, 2. Kovač, 3. Latečki, 4. Milaković, 5. Bradišaević. 6. Večerić, 7. Kušić, 8. Čačković M., 9. Žepić, 10. Široki, 11. Šiprak, 12. Čačković J., 13. Manjkas, 14. Borota, 15. Naglič, 16. Operšal. Ovi proglašuju se zajedno sposobnima, da stupe početkom buduće škol. god. u II. stenogr. tečaj.

Listovnica uredništva.

G. V. E. v Lj. Na Vaše vprašanje, zakaj smo pismenke nemške izvorne stenogr. abecede nekoliko med seboj izmenili, odgovarjamo sledeće: Izpustili smo nemški znak za *p*, a za-nj postavili znak, koji se nahaja v nem. abecedi za *g*; to smo pak storili iz onih istih uzrokov, s kojih naši severni bratje. Soglas *p* nahaja se namreč v slav. jezicah jako često; koliko imamo besedij, v kojih se po 2 krat i celo 3 krat nahaja! A mislite si, kako bi bilo mogoče toliko onih nemških neokretnih znakov za *p* brzo i spretno med seboj spojiti. Pogledite si besede: „popipati, potopiti, pripisati, prepustiti, prekop, postopati, pepelj“ itd. i kušajte jih pisati z nemškim *p*, — a osvedočili se bote, da so slav. stenografi prav i umno ravnali — osobito ako se ozremo na spajanja s *p* v „sostavljenih konsonaneijah“, — ko so ta znak opustili. Zvlasti so to lahko storiti mogli, ker sta jim na razpolaganje dva nemška znaka za glas *h*, namreč *h* i *ch*. Za nas jugoslavenske stenografe je najbolje, ako vzamemo nemško *ch* za naše *h*, a mehko *h* stavimo za *g*, kakor poljski stenografi. Tega seer Čehi storili niso, ker tudi razlikuju v svojej abecedi *h* i *ch*; a *g* se pri njih tako redko nahaja da so slobodno mogli za-nj uzeti manje spretni znak, koji rabijo nemški stenografi za *p*. A rekli bote: dakle je ipak razlika v abecedi med našo i česko stenografijo. Dá, a ta razlika je samo pri vidna, faktično nij nobene razlike. Čehi imado namreč skoraj skroz i skroz v onih besedah *h*, kder imamo mi *g*. N. pr. hod — god, had — gad, hrad — grad, báh — bog, českeho — českega, Zahřeb — Zagřeb itd. Ako so torej takove besede stenogr. pismom napisane, čita lepo iz istega stenograma Čeh svoje, a Jugoslaven opet svoje besede. — Kar se tiče drugih promen, neznatne so one tako, da skoro ne trebamo o njih govoriti, ker malo misleč človek more si njih uzroke sam raztolmačiti. Jednakost znakov za *t* i *f* dela nemškim stenografom samim preglavico. Mi si v tem obziru lahko pomoremo, ker uijmamo soglasa *v*, torej odstopimo njegov znak našemu *f*, kar se po fonetičnih pravilih slobodno stori, i tako dobimo za *t* dva čisto jednaka znaka, samo da je jeden pod, a drugi nad linijo. Za naše *v* imamo seveda isti znak, koji imado nemški stenografi za *w*, kakor to fonetika sama zahteva. Nemški stenografi so l. 1863., ko so se to promene napravile na Gabelsbergerjevem sostavu, prenešenem po komisiji I. pražkega spolka stenografov Gabelsbergerskih na česki jezik, rekli, da se to nikakor ne sme storiti, da je to „Verwenzelung“ izvornega sostava, i so protestovali strogo proti temu. A ko so videli, da se je na ta način prenešeni sostav skroz i skroz kot izvrsten pokazoval, i ko so se sami osvedočili, da je ta promena za slav. jezike neobhodno potrebna, prestali so ne samo protiviti se temu, nego sedaj z največo pohvalo

govore po vseh svojih strokovnih listih o tej stvari. Takov sastav je sedaj razširjen po celem Češkem predaje se po čeških srednjih šolah i celo na univerzi i na politehniku u Pragu. Zato mislimo, da so po vsem opravdane promene abecede, kakor smo to priobčili v 1. br. našega lista.

G. J. Sv. v Gradeu. Prašate nas, zakaj nismo vzeli znak, koji je v nemškej stenografiji za *ng* = našemu *nj*, nego smo stavili naše *nj* = nemškemu znaku za *ein*. Uzrok temu je jedino ta, ker smo prijatelji sloge i hočemo vsikdar — kolikor se samo dađe — v najvećem sklado s principi češke i poljske stenografije ostati; a v ostalem je ta znak mnogo prikladneji za razna neposredna spajanja, negó li prvi.

Objava.

Današnji broj „Jug. Sten.“ imade 8 tiskanih strana priloga, koje dodajem listu s molbom na sve naše p. n. gg. abonente, da se izvole uztrpiti, jer budući 3. broj našega lista izdati će se mjesto mjeseca junija, nekoliko tjedana kašnije, t. j. sredinom julija. Ovu pak molbu stavljam radi toga, jer odputujem za nekoliko mjeseci u Prag i Draždane, da se koliko moguće usavršim u svom predmetu. A to namjeravam postići time, da u Pragu slušam predavanja stenografije na univerzi, da obćujem sa slavnimi češko-slavenskim stenografi te na taj način usavršujem priredjen Gabelsbergerov sustav za jugoslavenske jezike, kano što je to učinio prošle godine srbski stenograf N. Antonović, koji je po nalogu srbskoga ministarstva tamo boravio. Ja pako to činim jedino ljubavju prama našoj jugoslavenskoj stenografičnoj umjetnosti potaknut, jerbo vidim, da je to živa potreba, i da samo putem osobnoga obćevanja sa napomenutimi gg. vještaci i sa najsavršenijimi njemačkimi strukovnjaci u Draždanih mogu doći do toga, da ne samo u svom listu nego i u stenografičnih knjigah, koje namjeravam izdati, i kod svojih javnih predavanja stenografije udarim onim pravcem, koji je tako liepe i koristne umjetnosti dostojan. Ja hoću ovo vreme upotrebiti, čim bolje mogu, ja neću štediti ni duševnih ni materijalnih skromnih svojih sila samo da svoj cilj postignem, te da onda mogu pridobljeno si znanje na korist miloga našega naroda upotrebljevati. Sve p. n. prijatelje i abonente „Jug. Sten.“ i sve svoje osobne prijatelje pako molim, neka mi izvole od 1. maja do konca junija t. g. sve listove (pisma) *uredništva i administracije „Jugosl. Stenografa“* i moje osobnosti se tičúće pošiljati pod naslovom: Ant. Bezenšek, sada (derzeit) *universitet, Prag.*

U Zagrebu, 8. aprila 1876.

Anton Bezenšek,

urednik i vlasnik „Jugoslav. Stenografa“.

☛ Za nove abonente imamo još nekoliko iztisaka 1. i 2. br. — Molimo one gg. naručnike, koji još nisu platili, da do 30. aprila barem 70 nvč. pošalju administraciji u Zagreb. Kašnije od 1. maja do 30. junija molimo, da se dopisuje samo vlasniku A. Bezenšek u univerzitetu u Pragu. *Administracija.*

Tiska Drag. Albrecht u Zagrebu.

Br. 2.

Teč. I.

U.

K. S. 7.

1. a) Ku, lu, gu, nu, ru, su,
du, du, gu, ju, mu, pu, ru,
su, su, lu, lu, tu, tu, su, su, su, su.

Priměri.

ku, ku, ku, ku, ku, ku, ku, ku,
jaku, jeku, petku, veku, tekku, luku,
luna, luč, žal, guba, Numa, Rus,
riim, sum, suk, suk, lesu,
buna, rebus, dug, Duh, duhu, gut,
jug, musa, muha, Pulj, čepu;

š Ceri, š čuba, š hud, š husar, š Leku,
 š Tulipan, š tuga, š studon, š žuma, š župan

Věřba.

v, v, v, d, b, eg, ed, e, z, N, Ň, Ň, Ň, Ň, Ň, Ň,
 z(-z) z, Ň, Ň, g, Ň, v, v, Ň, Ň, Ň, Ň,
 g, g, g, g, g, g, g, g, g -

Bura, buka, bubary, buči, čula, duša, Duhan,
 kedu, medu, Kuni, Hus, juhi, jus, junak, Judent,
 gaju, Kuciča, Kupsim, lula, Luter, mula, mu,
 ka, numera, puot, puotara, repu, ruda, rušim,
 suša, Šubič, Tušet, studij, městu, župnik.

1. b. š ud, š ura, š ured, š učen, š učitelj,
 š - š ukar, š ukazu, š ulica, š umi, š u,
 piw, š usta.

Věřba.

u, v, ee, Ň, Ň, Ň, g, Ň, Ň, Ň,
 Ubose, ubilov, udam, učin, ugasi, ugašen,
 uřar, Uliks, umon(-an), uřitek(-ak).

Křiv. Ň bu, Ň ču, Ň du, Ň hu, Ň lu, Ň mu, Ň ru,
 Ň su, Ň tu, Ň tju, Ň vu, - Ň nu.

Luc, } uf, } ug, } um, } up, } us, } ut,
 Dutj, [} us, } uv.] — 3 Ru.

Priměri.

z Libuša, k = k miču, u bělu, r psilu, b silu,
 j = j šalu, p kumu, v mišu, e daru, b siru,
 v mišu, y batu, k bitju, b sinu, or virnu, v
 minuta; — z Ugar, z uganut, z um; r upam,
 b ustanek(-ak), r Pius, k uteče; — R = 3 kiu.

Věsta.

h, sh, u, b, bh, v, m = m, f, e, o, s, b,
 n, m, r, z, l, w, w, r, o, z, v, j, p,

Baku, Ameriku, balu, biku, učeníku, bitku,
 biskup, cigu, Darius, liru, listku, panu, pa-
 piru, ranu, situ, Tulus, upaljen, upala, uzka,
 utekam, utjeka, začětku, županu.

3. V = f tetu, f totu, v metu, f letu, f, f regi-
 mentu, p funat, jf Fužina, r pticu.

4. p neumen, f neudata, p neumēm, b
 naučil, j nauk, p nauvim, r puoka, z s
 ula, z s ulani, p s uma.

5. a.) b bursa, r Amur, k Turci f kultura,

W literatura, ~ urna, ~ purpur, ~ Saturn, ~ puran.

b. ~ pišuc = slov. pišoč, ~ tekuc = tekoč,
~ rekuc = - oč, ~ čitajuc = - joč, ~ plesuc = plesoč,
= plesajoč, ~ vruć = vruć.

O.

K.S.8., 1. ~ co, ~ go, ~ ho, ~ ko, (~ koš),
~ po, ~ so, ~ to, ~ sto, ~ so, ~ so.

Priměri.

~ Djoko, ~ = ~ god, ~ = ~ godina, ~
~ gost, ~ hod, ~ tiko, ~ korist, ~ kost, ~ da-
~ leko, ~ podam, ~ pop, ~ sovinist, ~ tok,
~ potok, ~ ton, ~ stolar, ~ zora, ~ žohar.

2. ~ bo, ~ čo, ~ do, ~ lo, ~ mo, ~ no, ~
~ njo, ~ ro, ~ so, ~ vo.

Priměri.

~ bolka, ~ bol, ~ bolest, ~ bogat, ~ čop,
~ doba, ~ dosta, ~ = ~ radost, ~ dom, ~ los,
~ lom, ~ lov, ~ mot, ~ more (moře) ~ =
~ most, ~ noč, ~ nos, ~ noga, ~ nosi, ~
~ rob, ~ rod, ~ rosa, ~ som, ~ (=6) sô = sol, ~ vol.

Vexba.

u, uo = uo, ud, ut, v, es, z, z, z, m, no,
 ſ, z, z, ul, y, ſ, ~, ſ, u, u, u, d,
 ſ, e, t, u, ſ, ſ, ſ, ce, ſ.

Bor, bos, elaborat, Dorotea, dugo, gora, hora, Ho-
 we, Koran, Rosa, loteria, mimo, mozek, molok, nic,
 notar, Noe, porer, polje, rano, roka, rogat, roba,
 ta, sova, sito, tolar, tolerancia, točim, stomaha-
 le, voda, zob.

3. Kopat, et osoba, Kopica, e oda, oko,
 on, ſkar, ſ Fon, ſ Josijo = (z), ſ = z Jonas.
 ſ Leo, ſ geometer, e duo.

a. ſ = to, ſ = ſ Kato, ſ = ſ leto, ſ mesto.

b. e ſ doktor, ſ rektor, ſ historik, ſ organ.

Uj, Oj, Au, Eu.

K.S. 9. ſ Kujte, e bujna, z Kujem, z rujna, e-
 čuj, ſ zaliuj, ſ kupujte, ſ putuj, ex veruj.

K.S. 10. u boj, u broj, l čoj, e doj, o goj, o
 hoj, o roj, u loj, z moj, ~ noj, ~ poj, ~ voj...

K.S. 11. 1. e Laudon, ſ Naum, 2. u Taurik nauca

K.S. 12. z Eumenes, ſ Eufrat, z Eulalia.

Prevod zodaće

stenografične u 1. br. str. 7.

Apis, Benedikt, denar, daj, Finis, Fenicia, David, Aten, Deak, Hegel, Kant, Siller, Mill, Kavelli, Kilion, vila, raj, raja, maj, nedelja, leto, Lavica, Lavina, menaxeria, Vres, Velos, mesec, mesto, Pest, teater, mimika, heksameter, pentameter, meter, pecina, Times, pelin, Paris, Gal, gas, Havana, Mene, tekak, fares, Kancanec, Janekic, pasta, milina, Metka, Medina, Mesina, misa, Mesana, Kato, — Mina, Danica, Kora, mak, Meran, Tebon, Malaga, Parar.

Zadaća stenografična.

r - r - spre - y y - r r - o r - rest - san
 leg - ra - ml - rb - v - ay - B - y y - bol - m k
 2 k - ad - ol - ob - C - (b - p) - w - d - y - D - x - y
 f - d - s - H - f - y - ee - x - D - D - n - v -
 r - e - r - e - k - re - o - r - s - o - r - s -
 ob - v - se - k - (p - f) - l - er - m - b -

* Mesto ac na koncu reči piše se ec; isto tako ar - er, arv - orv.

** = je . *** = su = so.

ul' n' b - a' n - f' t - u' a' b - y' n' t'
 ace' n' (= n) - y' p' e' x' n' - l' y' - (y' f' (y' f) - n' l'
 l' l' h' - o' n' o' b' b' - l' e' y' e' u' z' b' - y' u' o'
 n' z' n' - s' n' - t' a' n' o' - e' t' u' u' u' - d'
 ' n' p' - y' n' l' e' u' e' - n' o' n' ' h' - d' ' p' u' e' l' l'
 e' d' ' o' u' d' e' - p' u' p' u' e' a' e' t' - t' ' n' e' h'
 z' p' ' n' n' - (n' y' u' b' q' u' d' , . ~ a' e' e' o' u' e' u'
 s' u' z' b' ' e' - y' f' ' e' - ~ u' i' a' y' - n' l' x' n'
 n' d' l' - e' o' ~ t' - y' u' e' y' ~ n' - ~ n' d' y' y' ~ e'
 u' ~ e' b' (b) - y' u' d' / (v) v' ' a' d' n' d' - d' (d')
 n' 4' e' - u' n' s' - y' p' x' - p' o' s' n' p' o' y' ~ n'
 s' h' u' a' - u' k' ' n' e' s' -

Sitna¹⁾ pšomica

[20 p. h'v.]

Š, š	Br w - u,
uou / u,	z f o j' ,
o. š / v'	u' e' o' z
n' u' e' u' p' -	ju' u' n' ²⁾

*. = velika.

** = nije = nij - ni.

1.) Š = ch (drobna).

2.) = leptić = metulj.

Rebusi.

(S. O.)

I. $\frac{2}{2}$ II. $\frac{2}{2}$ III. $\frac{2}{2}$ IV. $\frac{2}{2}$
 V. $\frac{2}{2}$

Odgonetke rebusa u 1. broju:

I. Ernani, II. Podpora, III. Kromb,
 IV. J. Kr. umro na krstu (Krišć),
 V. Kenografija, VI. Petrinja, VII.
 Peter, VIII. Sluga, IX. Sud (ili
 udes), X. Bosna.

Dobro riešili:

[I-V-X] - $\frac{2}{2}$, of II - S -
 ! 2. 2. 2., wd - jph [II-X] - ! 2.
 2. 2. - of 2 2 -

Odgonetka znanst. zadaci.

31	32	33	4	5	6
28	29	30	9	8	7
18	17	16	22	14	24
21	20	19	15	23	13
12	11	10	25	26	27
1	2	3	36	35	34

Znanst. zad. dobro riešili:

! 2. 2., of II - S - ! 2. 2.,
 - of 2 2 -

Kenografična slika:

(x-y)

Kaj je v ovoj glavi steno,
 grafičnimi pis. izraženo?

Kenogr. slika u 1. br. re-

šili su dobro: ! 2. 2., 2.
 2. 2. - of 2 2 - ! 2. 2., 2.
 2. 2. - of 2 2 - ! 2. 2., 2.
 2. 2. - of 2 2 - ! 2. 2., 2.
 2. 2. - of 2 2 - ! 2. 2., 2.
 2. 2. - of 2 2 - ! 2. 2., 2.
 2. 2. - of 2 2 - ! 2. 2., 2.
 2. 2. - of 2 2 - ! 2. 2., 2.
 2. 2. - of 2 2 - ! 2. 2., 2.
 2. 2. - of 2 2 - ! 2. 2., 2.

Imena razrešitelja rebusa i slike u 4. br.

Autograf: A. J. Borenšek. - Kamotisak: T. Albrecht.